

Nr 206

Av herr **Håstad m. fl.**, om inrättande vid Stockholms högskola av en personlig forskningsprofessur i romanska språk för professorn A. G. Tilander.

Stockholms högskola har ånyo framlagt förslag om inrättande av en personlig forskningsprofessur i romanska språk för professorn i romanska språk vid högskolan A. G. Tilander. Inrättandet av denna professur, vilket framförts även av den av chefen för ecklesiastikdepartementet för utarbetande av en upprustningsplan för högskolan särskilt tillkallade utredningsmannen, byråchefen Arén, har tillstyrkts av kanslern för rikets universitet.

I proposition nr 108 till 1956 års riksdag redogjordes utförligt för de skäl, som av olika myndigheter förebragts för inrättandet av denna professur, men då en sådan redogörelse nästan helt saknas i årets statsverksproposition är det måhända här på sin plats att redogöra för de stora forskningsarbeten varmed professor Tilander är sysselsatt.

Professor Tilander har följande arbeten under tryckning: La literatura jurídica española, den spanska juridiska litteraturen, som man bett professor Tilander behandla i den stora encyklopedi över spanska språket och litteraturen, som är under utarbetande i Spanien. Vidare ett band innehållande ett urval av uppsatser av rättshistoriskt och filologiskt innehåll, som förut tryckts i spanska, portugisiska och franska tidskrifter. Bandet ingår i en spansk serie och tryckes av spanskt förlag på spanska statens bekostnad.

Slutligen har professor Tilander erhållit tryckningsbidrag till arbetet Nouveaux essais d'étymologie cynégétique, som är en fortsättning av hans 1953 publicerade Essais d'étymologie cynégétique. Flera recensenter har uppmanat honom att skyndsammast publicera de utlovade Nouveaux essais d'étymologie cynégétique.

Följande större verk är av professor Tilander under utarbetande:

1) Landskapslagen för Navarra, Fuero de Navarra, som näst efter den förut okända, av professor Tilander återfunna och år 1951 utgivna landskapslagen för Novenera är den ålderdomligaste bland de mycket ålderdomliga spanska landskapslagarna. Professor Tilander har av Spanska akademien och av de lokala myndigheterna i Navarra fått i uppdrag att utge detta arbete. Det är en gigantisk uppgift, då den stora lagen är bevarad i 35 handskrifter från olika sekler, vilka bildar grupper med olika versioner

av lagen, vars utveckling kan följas från dess ringa början till dess sista utformning — alltså ett rättshistoriskt intressant fall. Handskrifterna måste utgivas gruppvis i en hel serie volymer. Språket är synnerligen ålderdomligt och därför av enastående intresse för den fornspråkliga ordbok, som Spanska akademien förbereder.

2) Spanische und portugiesische Rechtsaltertümer, ett verk genom vilket professor Tilander efter mönster av Jacob Grimms kända verk Deutsche Rechtsaltertümer ämnar göra det ålderdomliga, svårtillgängliga rättsinnehållet i de spanska och portugisiska medeltida landskapslagarna lätt tillgängligt för rätthistorici och andra forskare.

3) Härutöver håller professor Tilander på med flera — i varje fall två — stora berömda klassiska jaktböcker och förbereder ett tiotal andra större eller mindre arbeten på detta område, och han säger själv att dessa arbeten till största delen redan är tryckfärdiga.

Den portugisiska akademien, som professor Tilander liksom den spanska i Madrid och den katalanska i Barcelona tillhör, önskar att han skall ge ut de medeltida portugisiska landskapslagarna, en mycket smickrande uppgift, som betungande examinations- och undervisningsplikter samt därmed förenade åligganden har hindrat honom från att reflektera på.

Under 30 år har professor Tilander också förberett en utgåva i tre band av ett av den franska litteraturens mest berömda medeltida verk, Le Roman de Renart (romanen om räven) på 30 000 vers. Ett franskt förlag har upprepade gånger bett honom att där ge ut detta berömda diktverk i en kommenterad upplaga med ordbok, men professor Tilanders ämbetsplikter har hindrat honom fullfölja detta stora verk.

Sammanlagt har professor Tilander dragit fram i ljuset ett dussintal medeltida verk, som förut har varit okända eller ansetts förlorade. Dit hör bland annat de mycket ålderdomliga lagar, som år 1331 utfärdades av den rika och betydande judiska församlingen i Zaragoza.

När de kristna återerövrade den spanska jorden från morerna, tillförsäkrades de araber, som stannade kvar och gjorde sig till undersåtar under de kristna furstarna, religionsfrihet och egna lagar. Av dessa lagar har man av gammalt känt blott en enda handskrift, som försvann under Napoleonkrigen och ansetts förlorad. För några år sedan lyckades professor Tilander återfinna den och förvärva den för sitt eget bibliotek. Den anses vara ett utomordentligt värdefullt verk för kännedomen om morenas seder och bruk. Nyligen lyckades professor Tilander också dra fram i ljuset en förut okänd stadslag för Benavente i Spanien, som han också förvärvat för sitt bibliotek.

Över huvud taget har professor Tilander för att kunna forska på de pionjärområden, som de spanska och portugisiska medeltida landskapslagarna

och den medeltida jaktlitteraturen utgör, måst göra mycket dyrbara förvärv för sitt eget bibliotek, när litteratur på dessa områden så gott som helt saknas i de offentliga biblioteken. Tvivelsutan har han också gjort utomordentliga offer för sin vetenskap, kanske större än någon annan svensk humanist.

Professor Tilander har tillvunnit sig en mycket framstående ställning på det språkvetenskapliga området. Han har under många års mödosamma forskningar samlat ett synnerligen omfattande vetenskapligt material främst kanske på de spanska landskapslagarnas område. Detta ur rent språkliga synpunkter utomordentligt värdefulla material har även rätts-historiskt och etnologiskt intresse genom sin stora rikhaltighet, som möjliggör en kartläggning av den i vissa fall mycket ålderdomliga rättsuppfattningen. Dessa landskapslagar har även ur svensk synvinkel sitt stora intresse därigenom att den germanska rätten genom förmedling av västgoterna haft ett delvis mycket stort inflytande på rättsbildningens område.

Om betydelsen av professor Tilanders forskning har här i Sverige omvittnats, att denna har intresse icke endast för ett fåtal specialister, utan den har även stor internationell rättshistorisk och kulturhistorisk betydelse, samt att den är vital för svensk forsknings internationella ställning och även har stor betydelse för Sveriges förhållande till Spanien och Portugal. Även i utlandet har — vilket de ovan nämnda hedersbevisningarna som kommit professor Tilander till del torde bestyrka — mycket smickrande omdömen fällts om hans forskningar. Så t. ex. säger den kände spanske rätthistorikern, professorn vid universitetet i Madrid García Gallo om Tilanders arbeten att »aldrig förut har den spanska rätthistoriska litteraturen underkastats en så grundlig analys, och resultaten kunna icke överträffas».

Som i det föregående antytts har professor Tilander under sin långa tid som forskare förvärvat ett ansenligt och unikt bibliotek, vars värde i dag torde uppgå till bortåt 150 000 kronor. Professor Tilander har också i sitt testamente sørjt för att detta stora och märkliga bibliotek icke skall skingras utan överlämnas till det allmänna och stå i dess tjänst.

Inrättandet av forskningsprofessorer kan naturligtvis ur principiella synpunkter vålla vissa betänkligheter, och dessa har antagligen bidragit negativt vid tidigare behandling i riksdagen av frågan om forskningsprofessuren för professor Tilander. I år har emellertid Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen framlagt förslag till riksdagen om en forskningsprofessur för professorn i klassisk fornkunskap och antikens historia vid Lunds universitet Einar Gjerstad, något som torde bevisa att man åtminstone icke inom Kungl. Maj:ts kansli har några betänkligheter i detta hänseende.

Med anledning av vad sålunda anförts får vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta att en personlig forskningsprofessur i romanska språk för professor Tilander inrättas

från och med budgetåret 1957/58 samt att med professuren måtte förenas skyldighet att meddela forskningsundervisning samt att i filosofie licentiatexamen i romanska språk examinera de studerande, som därtill anmäler sig.

Stockholm den 24 januari 1957

Elis Håstad

Harald Hallén

Gunnar Heckscher

Folke Nihlfors

Henrik Munktell

Nr 207

Av herr **Stenberg m. fl.**, om anslag till Sveriges schackförbund för utvidgande av förbundets verksamhet bland ungdomen.

(Lika lydande med motion nr 198 i Första kammaren)

Stockholm den 24 januari 1957

Einar Asp

Einar Gustafsson

N. Stenberg

Jöns Nilsson

i Mem
